

Nes kommune
Postboks 114
2151 ÅRNES
postmottak@nes.kommune.no
thor.albertsen@nes.kommune.no

Telefon + 47-48 17 07 85
Org.nr. 975 615 308 MVA
E-post leder@oa.birdlife.no
Internett oa.birdlife.no

Deres ref.
25/2053

Deres kontaktperson

Vår ref.
sak/851

Vår kontaktperson
Knut Eie

Dato
04.09.2026

Merknader til reguleringsplan for Nes høydebasseng

BirdLife Oslo og Akershus viser til at kommunen har lagt forslag til reguleringsplan for nytt høydebasseng for drikkevann samt tilhørende atkomstveg ut på høring.

Generelt

Innledningsvis i planarbeidet er to alternativer undersøkt, Neskollen A og Tesiåsen. Sistnevnte ble valgt blant annet etter en høringsrunde fordi friluftslivsverdiene ble vurdert til å være noe høyere for Neskollen B (noe større bruk og tilgjengelighet). Ser man derimot på natur- og landskapsverdiene, er det liten tvil om at Tesiåsen er mest verdifull. Det skyldes både at Tesiåsen har langt mer urørt natur, og at tiltaket kunne vært plassert nær bebyggelse og med god infrastruktur på Neskollen B. For de verdiene vi representerer, er det klart uheldig at Tesiåsen velges.

Det er samtidig uklart hvilke naturfaglige kunnskapsgrunnlag som lå til grunn da alternativene ble sammenlignet. Som vi kommer tilbake til nedenfor, er naturverdiene på Tesiåsen mangelfullt kartlagt. Når Tesiåsen har betydelig mer urørt natur enn Neskollen, må nødvendigvis et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om naturmangfoldet være en forutsetning for å kunne sammenligne alternativene på en faglig forsvarlig måte.

Tiltakets påvirkning på naturverdier

Høydebassenget skal etter planen etableres på et høydedrag uten bebyggelse, men der det delvis drives skogbruk og der det er lysløype og stier. Tesiåsen er en markert skogkledd åsrygg omgitt av jordbrukslandskap og bidrar derfor til et variert biologisk mangfold i influensområdet. Tesiåsen er dessuten del av grøntkorridorer både mot nordøst og øst som strekker seg ned til Vormå. I et klima- og bevaringsperspektiv får slike korridorer stadig økt verdi, særlig her hvor de også representerer en høydegradient. Slike korridorer er viktige for overlevelse og spredning av arter.

Etablering av høydebassenget kombinert med en anleggs-/tilkomstveg på ca. 1 km (i saksdokumentene er det ikke oppgitt noen lengde, noe som er en klar svakhet) vil utgjøre et relativt stort inngrep og bygge ned natur permanent. Noe over halvparten av strekningen utgjøres av eksisterende veg til to eiendommer samt skogsdrift, mens resten må nybygges. Hele strekningen skal bygges med en vegbredde på 4 m, og det betyr at eksisterende strekning må utvides. I tillegg kommer selve arealbeslaget til høydebassenget og tilhørende anlegg. Inngrepet innebærer dermed ikke bare direkte nedbygging av natur, men også oppsplitting av et sammenhengende skogområde og nye kanteffekter langs veg og anleggsområde.

Hvordan dette vil påvirke biologisk mangfold mer spesifikt, er vanskelig å fastslå siden området er altfor dårlig kartlagt. Dette gjelder ikke minst fugl og insekter, men også pattedyr. Sweco vurderer selv skogen som et mulig funksjonsområde for flere rødlistede og spesielt hensynskrevende fuglearter, og området er gitt stor verdi for insekter. Samtidig er ingen av disse artsgruppene kartlagt i felt. Dette er vanskelig å forene med kravene til en konsekvensutredning.

Miljødirektoratets veileder M-1941 har som hovedregel at det i en konsekvensutredning skal gjennomføres *ny feltkartlegging av naturmangfold*, og at eksisterende kunnskap kun unntaksvis vil være tilstrekkelig. Kartleggingen skal gjennomføres på et tidspunkt som er egnet for å registrere det aktuelle naturmangfoldet. Når Sweco selv påpeker vesentlige kunnskapshull om blant annet fugl og insekter, er det vanskelig å se at unntaket kan komme til anvendelse her.

Naturkartlegging

Tiltaket er så omfattende at det utløste krav om konsekvensutredning (KU). Det betyr blant annet at naturverdiene skal kartlegges. Det foreligger også en utredning om dette temaet: *Konsekvensutredning for detaljregulering av Tesiåsen i Nes kommune. Terrestrisk naturmangfold*, utført av Sweco, datert mars 2026.

Å kalle dette en kartlegging er en overdrivelse: Det dreier seg mer om en enkel synfaring av planområdet. Feltbesøket ble gjennomført på én dag, 30.09.2025, og da ble det primært sett på naturtyper og søkt etter rødlistede karplanter, moser, sopp og lav. Det er ikke gjort egne feltundersøkelser av insekter, fugl eller pattedyr. For disse artsgruppene bygger utredningen i hovedsak på eksisterende data og vurderinger av områdets potensial.

Dette er særlig problematisk fordi Sweco selv påpeker vesentlige mangler i kunnskapsgrunnlaget. For fugl skriver Sweco at manglende fuglekartlegging har ført til «store og udetaljerte funksjonsområder» og usikkerhet knyttet blant annet til hønsehauk og vepsevåk. For insekter er det heller ikke gjennomført kartlegging av entomolog, samtidig som potensialet for rødlistede arter vurderes som høyt. Sweco konstaterer selv at konsekvensen for disse artene derfor kan være både undervurdert og overvurdert.

Det er vanskelig å se hvordan en konsekvensgrad kan fastsettes med nødvendig sikkerhet på dette grunnlaget. Usikkerheten skyldes ikke bare forhold som vanskelig lar seg undersøke, men at relevante artsgrupper *ikke er kartlagt* i felt. Miljødirektoratets M-1941 krever at usikkerhet i kunnskapsgrunnlaget *skal beskrives*, og at *behovet for ytterligere undersøkelser skal vurderes*. Når rapporten selv identifiserer vesentlige kunnskapshull for artsgrupper som kan ha stor betydning for konsekvensvurderingen, mener vi at disse kunnskapshullene må fylles før konsekvensgraden fastsettes.

Basert på vår kunnskap er det mange fuglearter registrert i planområdet som ikke nevnes som potensielle i utredningen, som gjøk, skogdue, nattravn, gulsanger, duetrost, heipiplerke, bjørkefink og grankorsnebb. Dette understreker hvor mangelfull naturmangfoldsrapporten er.

Merk også at Miljødirektoratet understreker at manglende artsregistreringer i databaser ikke innebærer at området mangler naturverdier, og at lokal kunnskap er særlig relevant for økologiske funksjonsområder for fugl.

Krav til videre prosess

På bakgrunn av at tiltaket utløser KU og rapporten om naturverdier er særs mangelfull, er det nødvendig å gjennomføre en reell kartlegging av naturverdiene før planen vedtas. Kartleggingen må være artsgruppetilpasset og gjennomføres på relevante tidspunkter gjennom feltsesongen. Det innebærer at ulike artsgrupper må undersøkes med egnet metodikk og på de tidspunktene hvor de faktisk kan registreres. BirdLife Oslo og Akershus stiller seg til disposisjon for å kartlegge ornitologiske verdier i området.

For fugl mener vi at det som et minimum må gjennomføres systematisk hekkefuglkartlegging med gjentatte besøk gjennom hekkesesongen april–juni. I tillegg må det gjennomføres målrettede undersøkelser etter arter som krever særskilt metodikk eller kartlegging på andre tider av døgnet eller sesongen. Dette gjelder blant annet rovfugl og nattravn.

Sweco foreslår at perioden hvor hogst, vegetasjonsrydding og støyende anleggsarbeid skal unngås, kan innskrenkes dersom det gjennomføres kartlegging av sensitive arter og slike arter ikke påvises. Kartlegging av sensitive arter kan imidlertid ikke være et mulig avbøtende tiltak *etter* at konsekvensene er vurdert. Dersom forekomst av slike arter kan endre vurderingen av områdets verdi og tiltakets konsekvens, må denne kunnskapen foreligge *før* planen vedtas og konsekvensgraden fastsettes.

Vennlig fuglehilsen

Håkan Billing
leder

Jan Olav Nybo (sign.)
naturvernkontakt

Knut Eie (sign.)
naturvernkontakt Nes